מגנזי המלך

עובדות מוכיחין, שסיפר רבינו בנועם שיחין, בסעודתא דחקל תפיחין

פרשת כי תשא תשפ"ב לפ"ק
| גליון ל"ד |

סיפורי קודש שסיפר כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א על

מרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט זי"ע (ד)

יומא דהילולא קדישא כ"ט שבט

דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט איז געווען א גרויסער צאנזער חסיד, ער איז אסאך געפארן צום קיין צאנז צום הייליגן דברי חיים.

אמאל ווען דער קדושת יו"ט איז געווען אין צאנז, זאגט איהם דער דברי חיים 'פארוואס קומסטו נישט מער?', האט ער געזאגט, ווייל ווען איך קום, א חוץ וואס עס קאסט שפעזן, דארף מען שטעלן ווייַן, און מ'דארף געבן פאר'ן גבאי, מ'געזעגנט זיך מיט א קוויטל, קאסט עס קוויטל געלט, און עס קאסט געלט פאר'ן גבאי, במילא קומט איהם שווער אן דאס קומען' - ער איז געווען דעמאלטס נאך אין גארליץ, נאך אין די יוגנט - זאגט איהם דער דברי חיים 'ניין, איך וויל דו זאלסט קומען יעדע פיר וואכן, און דאס איבעריגע זאג איך דיר, אז געזעגענען זאלסטו זיך איינמאל אין זעקס חדשים, שטעלן ווייַן איינמאל אין צוויי חדשים, אבער כ'וויל דו זאלסט קומען'.

כ'האב געהערט פונעם טאטן אז אמאל יום הקדוש אויפדערנאכט האט דער קדושת יו"ט געוואלט זעהן וואס דער דברי חיים טוט, איז ער מיטן בארדיובער רב (הרה"ק רבי משה'לע בנו של הגה"ק מגארליץ ז"ל והתנו של הרה"ק רבי אהרן מקרייז-צאנז ז"ל) **האבן זיך ארויף געכאפט אויף א פענסטער, און ער האט געהערט ווי דער דברי חיים זאגט 'דער רמ"א זאגט** (שו"ע או"ח סימן תרי"ט סעיף ו') **אז איינער וואס דאוונט פאר'ן עמוד זאל יא שלאפן** [בליל יוהכ"פ], **וויל מ'קען פארלירן די שטימע', האט ער געהייסן מ'זאל אים צוגריייטן דעם געלעגער, ביז דערווייל האט ער געלייגט קריאת שמע, און ער האט מאריך געווען מיט 'אחד' ביז אינדערפרי.**

כ'האב געהערט פונעם טאטן ז"ל וואס ער פארציילט די מעשה, אז דער קדושת יו"ט האט געוואלט זיין אין צאנז אויף יו"ט סוכות, און ערב סוכות אינדערפריה איז ער אנגעקומען קיין בארדיוב, האט מען אים געפרעגט צי ער בלייבט דא אויף יו"ט, האט ער געזאגט, ניין, ער רישט זיך צו זיין אין צאנז, ער האט גהייסן מ'זאל טוישן פערד (בכדי שיוכלו להגיע בעוד מועד לצאנז), **מ'האט געזאגט אז בדרך הטבע קען מען נישט אנקומען פון בארדיוב ביז צאנז, אבער ער איז געפארן.**

פונעם טאטן ז"ל האב איך געהערט דערציילן אז ער אנגעקומען פארנאכט'ס און דער דברי חיים איז געשטאנען מיטן טלית שוין צו גיין צו מנחה, און ער איז אנגעקומען, האט ער אים געזאגט 'אויף דיר האב איך געווארט, כ'האב געוואוסט אז דו קענסט פארן, אבער אזוי גוט קענסטו פארן האב איך נישט געוואוסט'.[1]

דער קדושת יו"ט איז אמאל געווען סוכות אין צאנז, און דער דברי חיים האט זיך אלעמאל די צווייטע נאכט געבייזערט, ער האט געזאגט 'פחד יצחק'. ווען ער איז אריינגעקומען פלעגט ער אלעמאל עפעס טרעפן און זאגן דאס איז נישט גוט און יענס איז נישט גוט, וועגן דעם האבן זיי איין יאר געזאגט אז זיי וועלן צושטעלן אלעס זאל זיין. ס'האט אלעס געשטימט, אבער דעם צאנזער

---

1 מן הראוי להעתיק מה שסיפר הגה"צ ר' שלמה זלמן פרידמאן זצ"ל האבד"ק ראחוב, שבשנת תשי"ט שהה מרן רבינו ז"ל בעיר שולם יצ"ו במדינת שוויץ, ולא היה שם מקוה במקומו, והוכרח ביום עש"ק לנסוע דרך ארוכה למקוה לטובול לכבוד שבת, ויהי כאשר הגיעו להמקוה היה כבר מאוחר מאוד, וגם אחרי אשר גמר רבינו עבודתו הק' בטבילה במקוה נתעכב שם עוד זמן רב עם איש אחד שהי' צריך להזכיר לרבינו ענין נחוץ, ובין כך ובין כך נעשה השעה מאוחרת סמוך לכניסת השבת ממש, וכאשר נכנס רבינו להאוטא התחיל לספר עובדות מאבותיו הק' שהי' להם קפיצת הדרך.

וסיפר אז את העובדא הנ"ל מקפיצת הדרך שהי' אצל אביו הק' מרן הקדושת יו"ט שפע"א במוצאי יום הכיפורים הי' מאוד שבור ורצוץ מעבודתו הקדושה של כ"ק אביו הק' הייט"ל, אמירת הדרשה, והתפילות בבכיות וצעקות שהי' למעלה מן הטבע וכח האנושי, והגיד להגה"צ מו"ה אברהם חיים סלאטפינער זצ"ל (שהי' תלמיד זקינו הבעל ישמח משה זי"ע והבר לאביו הייטב לב זי"ע) "מיר וועלן גיין נאך אביסל שמוחה קיין צאנז", ושכרו עגלה עם סוסים טובים וחזקים לנסוע, ובכל מקום שכרו עגלה אחרת בכדי שיוכלו להגיע הערב יו"ט, והגיע לשם לפנות הערב ולא הי' לו פנאי להגיע להתפלל עם רבו, והתפלל במנין אחר, ואחר התפילה סעד באכסניא שלו, וכאשר שב לכוחו קצת הלך לשלחנו הק' של רבו, והנה הרה"ק מצאנז היה רגיל להקדים בליל ראשון ליכנס לערוך שולחנו במוקדם, וכאשר הגיע לשם הקדוויו"ט רק או נכנס הד"ח לשולחנו הטהור, וכראות המשב"ק את הקדושת יו"ט, קרא ואמר: עכשיו אני כבר יודע מדוע איחר הד"ח היום ליכנס לעריכת שולחנו שלא כדרכו, מפני שהי' ממתין על כבודו, ויהי כאשר נתן לו שלום אמר לו הרה"ק: נו, איר זענט גוט געפארן" שהי' להם קפיצת הדרך.

וכן סיפר מק"ז מרן הישמח משה ז"ל שהיה לו מנהג שלא לצאת לדרך בער"ש אחר חצות, פע"א הזדמן לו להשתתף בברי"מ ביום ו' ערש"ק, ועפ"י סיבה נתאחרה הברי"מ, והיתה השעה מאוחרת ודאג מאוד שרצה להגיע לביתו לעוד קודם חצות, והי' אז כבר קרוב לחצות היום, ושם לדרך פעמיו, ולפתע ראה שמישהו אחז ברסן הסוסים וצועק ערב שבת, ומיד קפצה לו הארץ והגיעו לאוהעל בעוד היום גדול.

ושוב הי' מעשה כעין זה אצל ק"ז מרן הייטב לב ז"ל שקפצה לו הארץ, שפע"א נסע מרן הייטב לב עם אחיו הגה"ק רבי שמואל מגארליץ ז"ל להרה"ק השר שלו' מבעלזא ז"ל להסתופף בצילו בשב"ק, ובעת שנכנסו אל הרה"ק ליתן לו שלום החזיר להם שלום, ולחש איזה דבר באזני משמשו, וכן לאחר השבת כשנכנסו לקבל ברכת פרידה מהרה"ק שוב לחש איזה דבר באזני משמשו, ויהי בעיניהם לפלא. ויהי כאשר שמו לדרך פעמיהם, קיבל מרן הייטב לב מכה ברגלו, והוכרחו לחזור לבעלוא, ונשארו שם לשבות גם השבת השניה בצל הקודש, וכאשר נכנסו אל הרה"ק לחש עוד הפעם באזני משמשו. הגה"ק רבי שמואל מגארליץ נפשו אייותה לדעת מהו פשר הלחישות, והלך לשאול המשב"ק אודות זה, ענה לו שכשבאתם בפעם הראשונה לחש לי הרה"ק ששני צדיקים אלו הגיעו לכאן על ידי קפיצת הדרך, וכאשר לקחתם ברכת פרידה לחש לי הרה"ק ששני הצדיקים יהיו פה גם לשבת הבאה, ועתה כאשר חזרתם לחש לי הלא אתה רואה שכאשר אמרתי כן היה שחזרו ובאו לשבות על שבת הבאה.

כל הזכויות שמורות ©

רב האט זיך געמוזט בייזערן די צווייטע נאכט סוכות, האט ער געזומען דעם קדושת יו"ט און האט אים אנגעזידלט פארוואס האט אוסגעפעלט אז דו זאלסט געקומען אהער, זאלסט מיר שטערן דעם יו"ט, נאכדעם האט ער אים געוואלט מפייס זיין, איז אין צאנז איז געווען א שטול צוגעגרייט פאר די אושפיזין, האט ער אים געהייסן ער זאל זיך זעצן אויף דעם אושפיזין שטול, ער האט קודם נישט געוואלט, דער צאנזער רב האט מפציר געווען, האט ער זיך אראפ געזעצט. האט דער קדושת יו"ט שפעטער געזאגט 'דער פיוס איז מיר אנגעקומען אסאך שווערער...'.

דער קדושת יו"ט איז אמאל געווען אין צאנז, זאגט אים דער הייליגער דברי חיים 'ווער ביזסטו?', איז ער שטיין געבליבן און געענטערט 'ליפא', און דער דברי חיים פרעגט אים נאכאמאל 'ווער ביזסטו?', האט ער גענטערט 'טעטשער רב', [והד"ח שאל שוב] 'אבער ווער ביזסטו?', זאגט ער 'דעם סיגוטער רב'ס זוהן', און ער פרעגט נאכאמאל 'אבער ווער ביזסטו?', האט ער געזאגט 'דער רבי זאל מיר גלייבן אז איך וויס אליין נישט ווער איך בין', [נענה הד"ח], 'אזוי, דו ביזסט דאך ליפא'לע, פארוואס זאגסטו נישט'?.

דער טאטע ז"ל האט פארציילט אז דער קדושת יו"ט האט געזאגט אז ס'איז נישט געווען קיין הלצה, ווען ער האט געזאגט "איך וויס אליין נישט ווער איך בין" האט ער געמיינט אז ער גייט אויס פאר פחד, אז די נשמה פליט אים ארויס. וואס דאס איז געווען ווייסט מען נישט.

דער טאטע ז"ל האט געהאט א בריוו געשריבן בעצם כתב יד קדשו פון הייליגן דברי חיים, וואס ער האט געשריבן צום קדושת יו"ט "ולא יתייאש עצמו וכו' ובמהרה תוושעו בזרע ברך ה'", אזוי שרייבט דער הייליגער דברי חיים.

דער קדושת יו"ט האט געבעטן דעם ברודער דעם איהעלער רב הגה"ק רבי משה יוסף זצ"ל וואס האט געגעסן קאסט אין צאנז, אז ער זאל אים מזכיר זיין פורים ביים טיש פונעם דברי חיים. שרייבט דער איהעלער רב אין בריוו אז ער האט מזכיר געווען ביים דברי חיים, האט זיך דער הייליגער רב אנגערופן "איך האב אים הערשט יעצט אינזינן געהאט".

אויף דעם בריוו פונעם דברי חיים האט דער איהעלער רב צוגעשריבן די ווערטער [2]

דער קדושת יום טוב פלעגט רעדן פון צאנז, און קאכן פון צאנז, ער פלעגט ארויסצוגיין אין א קאכעניש. אבער ער האט קיינמאל נישט געערדט פון קיין מופת, נאר פון די עבודה, פרייטיג צונאכטס ביים "אויבער טיש" - אזוי האט מען געזופן אין סיגעט דעם פירות טיש וואס איז געווען אויבן אין שטוב - פלעגט ער אסאך צו רעדן פון צאנז, און איז אריינגעגאנגען אין א קאכעניש.

זיין ברודער דער אוהעלער רב (הגה"ק רבי משה יוסף טייטלבוים בן מרן הייטב לב ז"ע) האט דאך געגעסן קעסט אין צאנז - ער איז דאך געווען א איידעם אין קשאנוב (אצל הרה"ק רבי דוד מקשאנוב בן מרן הדברי חיים ז"ע) - אמאל האט דער דברי חיים געזאגט פארן אוהעלער רב "ליפא'לע", זאגט ער "איך בין נישט ליפא'לע, אין בין משה יוסף", האט איהם דער צאנזער רב געזאגט "איך וויס, כ'מיין דיר נאר צו זאגן אז כ'האב דיר ליב אזוי ווי ליפא'לע".

דער קדושת יום טוב איז קיינמאל נישט געזעצן אין צאנז, ער איז נאר געשטאנען ביים טיש, "ביים הייליגן רב זאל איך מיך אראפזעצן?!".

דער קדושת יו"ט האט דאך געהאט עגמת נפש, אז ער האט קודם נישט געהאט קיין קינדער כידוע, אמאל ווען ער איז געווען אין צאנז זאגט אים דער דברי חיים 'איך דארף נויטיג דריי הונדערט ריניש, אז דו גיסט מיר דריי הונדערט ריניש זאג איך דיר צו א קינד', ער האט נישט געהאט ביי זיך דריי הונדערט ריניש, אבער אז ער האט געהערט אזא אפענע הבטחה, איז ער ארום געגאנגען אין די שטאט און זיך צוזאם געבארגט און אריין געברענגט פארן דברי חיים דעם סכום.

ס'איז אים שפעטער געבוירן געווארן א קינד, אבער ס'האט נישט מאריך ימים געווען, ווען ער איז צוריק געקומען קיין צאנז נאך די פאסירונג, איז ער אריינגעקומען צום דברי חיים, און ער האט גארנישט פארציילט וואס עס איז געשען, און דער דברי חיים האט אים געזאגט 'וואס זאל איך טוהן, כ'האב געדארפט נוטיג דריי הונדערט ריניש פאר א דבר נחוץ, אבער עס זענען געקומען די רשעים און זיי האבן עס צוגענומען', ער האט נישט געזאגט ווער ס'זענען געווען די רשעים, און וואס ס'האט געמיינט. כ'האב עס געהערט פונעם טאטן ז"ל.

ס'איז אינטרסאנט, אין סיגוט האט מען נישט געזונגען יו"ט אנעים זמירות נאר מ'האט עס געזאגט.[3]

דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט איז געווען א גרויסער צאנזער חסיד, און ווען ער האט געדאוונט יו"ט פארן עמוד מוסף, און ס'איז געקומען צו אנעים זמירות, האט ער נישט געווואלט זינגען, ווייל דער פאטער (מרן הגה"ק הייטב לב ז"ל) האט דאך נישט געזינגען, און ער האט נישט געווואלט זאגן, ווייל אין צאנז האט מען נישט געזינגען, איז ער אוועק געגאנגען פונעם עמוד ביי 'אין כאלוקינו'.[4]

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

2

וז"ל: "ב"ה א' ויקהל תר"ל לפ"ק צאנז. החיים והשלום לכבוד ידידי מחו' הרב המאה"ג החריף החסיד המפורסם בש"ק כש"ת מו"ה ליפא ני"ו האבד"ק טעטש יע"א והגליל יצ"ו. קיבלתי לנכון ט"ו ר"כ (רובעל כסף) מיד ח"ב (חתן בני) הוא אחיו הרב החריף כ' מו"ה ר' משה יוסף ני"ו ה' ר"כ לפ"נ ועשרה ר"כ אשר אסף וקיבץ מאת אנשי שלומינו החסידים היקרים יחי' יראי ה' והנני להתפלל בעדכם שיברך אתכם השי"ת בבני חיי ומזוני רויחי ותצליחו בכל אשר תעשו ותזכו להחזיק תמיד ידי תלמידי חכמים ולעסוק במצוות ומעש"ט מתוך נחת והרחבה ולא יתייאש עצמו וזוגתו תחי' כי בצפייתנו צפינו שלא ימנע מכם פרי בטן וד' הטוב יחמול עליכם ובמהרה תושעו בזרע ברכת ה' כנפשם ונפש ידידו דבש"ת (דורש בשלום תורתכם) באהבה ונ"ח (ונפש חפיצה). הק' חיים הלבר שטאם".

אחיו רבי משה יוסף טייטלבוים מוסיף על מכתב הנ"ל וכותב בשולי היריעה וז"ל: "גם אנוכי דו"ש כבוד אחי ידידי וכו' הנה עשיתי בקשתו והעמדתי יין עבורו בשעת הסעודה גדולה והשיב לי הרה"ק בזה הלשון: 'איך האב אים הערשט אין זינגעהאט' והנה גם ממך אבקש לשלם שכר טרחתי להזכירני לפני כ' אבי הרה"ק (הגה"ק בעל ייטב לב ז"ל) שיברכני בממון וד"ל. דברי ידידו אחיו הדו"ש באהבה העומד לשרתו בכל עת. הק' משה יוסף ט"ב".

3

הנה פיוט 'אנעים זמירות' חובר על פי המסורת ע"י רבי שמואל החסיד אביו של רבי יהודה החסיד היעב"ץ בסידורו, והרבה מגדולי אחרונים התנגדו לאמירתו, משום שאסור לומר שירות ותשבחות שלא אמרו אנשי כנסת הגדולה כדאיתא בגמרא מגילה (דף י"ח ע"א) דהמספר בשבחו של מקום יותר מדי נעקר מן העולם, ועיין עוד בגמרא ברכות (דף ל"ג ע"ב) ובמורה נבוכים להרמב"ם (פרק נ"ט) ובשל"ה (דף רנ"ז). מיהו הרמ"א כתב (בשו"ת סימן קכ"ז) לאמרו כי הוא קודש קדשים, ומאז נתפשט המנהג בקהלות רבות לאמרו בשבת בכוונה ובמתינות, וכן בימים טובים וימים נוראים, ויש מקומות שאומרים אנעים זמירות בכל יום אחר התפלה, ומנהג זה הובא בב"ח (סימן קל"ב).

אך מנהג העולם לאומרו רק בשבת ויו"ט, ולמנהג זה מסכים הלבוש (בסימן קל"ב) שכיון שהוא שבח גדול ואם יאמרו בכל יום יהא בפיהם כמו מזמור, וזה לשון הלבוש (בסימן קל"ג): מה שנהגין לומר בכל יום שיר הכבוד שהוא אנעים זמירות, על זה תמהתי מאוד, כי היה נראה לי שלא לאמרו בכל יום, ולא מפני גריעותיה ח"ו אלא ממעלותיה וכו', ועל דרך שאמרו חז"ל כל האומר הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, כי אין זה דרך המוסר אפילו במלך בשר ודם לספר בשבחיו הגדולים בכל יום כדי שלא להרגילם כל כך בפי הבריות, ויהיה אז פיהם כמזמר ומתלוצץ, ולא תהיה הגדולה כל כך בעיני הבריות כמו שהוא בדבר שקורין לפעמים ולעתים רחוקים, וכמו שכתב גם כן הרמב"ם ז"ל בטעם ביאת הכהן הגדול לפני ולפנים דוקא ביום אחד בשנה ולא יותר כדי להגדילו וכו', ע"ש.

ויש גם המסבירים את סיבת התנגדות מלאמרו משום דצריך לומר השבח הזה במתינות ולא במרוצה, דהיינו שהחזן ימתין עד שיסיימו הקהל חרוז שלהם, והקהל ימתינו על החזן, ובלאו הכי אינו מקבל שכר כמו שכתב בקיצור של"ה (הבוא בהערה דלקמן).

ומטעם זה יש שאין אומרים אותו כלל אפילו בשבת ויו"ט כמוזכר בסידור נהורא השלם, לכן מנהגינו בחול שממהרין למלאכתן אין אומרין אותו, ויש צדיקים שאמרו אותו רק בליל יום הכפורים מטעם זה וכן נהגו בזידיטשוב ועוד, ומנהג צדיקי אלעסק שבימים טובים וימים נוראים מזמרים מהפיסקא פארו עלי וכו'.

4

וכן נהג מרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל, שכאשר התפלל לפני העמוד בשבת נשאר אצל העמוד, וביו"ט אחרי שאמר קדיש תתקבל כיבד לאחר להמשיך את נוסח התפילה.

כל הזכויות שמורות ©